

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісьці да сваёй веры

Інтэрвію

Шаноўнае спадарожні! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага сьвятара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтае кнігі пэўны час друкаваліся на старонках мясцовай газеты “Грэка-Каталіцкая прэса” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыяцельнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік, які напісанае настацелем баранавіцкага прыходу св. Миколая і Мятёда Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі сьвятар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусьветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвргаў савецкія тэзісы аб шкоднасьці рэлігіі, нясумяшчальнасьці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказаў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасьці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сёньняшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псіхалогічнага абагульненьня рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і сьвятары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасьляючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсьць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць, нажаль, уніяцкага сьвятара, які ў сваіх разважаньнях пра Бога і існасьць спалучае рэлігію і палітыку, псіхалёгію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёньня здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасьць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Перасьледаваньня на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Харакство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134

III

ЭКЗИСТЭНЦЫЯЛЬНАСЦА	137
III.1. Успенне	138
III.2. Аўтэнтальная перспектыва ўзросту	142
III.3. Гэапсіхалагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная трылеза экумены	153
III.5. Ідэя маці	156
III.6. Прафесія айцец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці	183
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічныя	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196

IV

ПІСЬМА ПАСТЫРА ПРАПАВЕДЗЬ	203
IV. Псіхалагічны сэнс Евангелія	204
IV.1. Час казання	206
IV.2. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	210
IV.4. “Хай будуць усе адно”	215
IV.5. Суд Божы	218
IV.6. Цуд Божы	221
IV.7. Навігацыя	224
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	226
IV.9. Перамяненне Гасподняе	228
IV.10. Pietas – Шанаванне	230
IV.11. Не судзі	232
IV.12. Багацце ад Бога	234
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	236
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крыжа	240
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	243
IV.16. Шлюбная вячэра	245
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	249
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	251
ГЛАСАРЫЙ	253
ЛІТАРАТУРА	253

III.7. Сямейная парусія:

“Сям хлябоў і дзве рыбы”

“Ваши суждения подводят к мысли о том, что многодетная семья включает в себе более совершенные условия воспитания, чем обыкновенная. Считаю, что семью необходимо разумно планировать, ведь единственные дети у родителей лучше обеспечены не только материально, но получают больше внимания и потому лучше учатся, имеют больше шансов на получение престижного образования”

Валентина

Па вялікім рахунку, славітае планаванне сям’і само па сабе асуджае яе на планаванне. Вызначаныя Э. Фромам “уцёк ад самога сябе” датычача і рыначнай арыентацыі на інфармацыю, ці вытанчанае, псіхалагічнае дзетазабойства. Па меры дасягнення вольнасці як незалежнасці ад сямейных праблем, часцей усё больш востра адчувае падсвядомую залежнасць ад сімулякру (simulacrum, цень памерлага) ненароджаных дзяцей. Таму вонкавая, цялесная бравата, як правіла, адрываецца ўнутрынай трывозе і духоўнаму спусташэнню. Свобода звышкародная мэта жыцця, і чым цяжэй яе дасягненне, тым пясчэйшым вынік. Планаванне сям’і дае імгненны эффект, ад наступствы яго могуць аказацца сумныя і сумнімі класіфікацыі, бальзакаўскага татулю Гарыё, спагнута апякаўскага дзвюх сваіх дачок за кошт уласнага банкруцтва. Зразумелы намеры бацькоў забяспечыць адзінае і ўласнае існаванне дзіцяці ўсім неабходным, абараняючы яго ад браўерскай кахаванасці ў бацькоўскай спадчыне. Чаму ж тады гэты масавым планаванні сям’і ў нашай краіне 28 тысяч сацыяльных сірот? Ці ж не з прычыны духоўнай скупасці: “Хто сее скупы, той скажа і пажне, а хто сее шчодро, той шчодро і пажне. Бог маршны ўзбагаціць вас шчасцем, каб ва ўсім і заўжды вы мелі ўсякае задавальненне” [Кар 9, 8].

Тым не менш Валянціна мае рацыю. Адною з прычын адупакоўнага поспеху першынцаў служыць, без сумніву, большая ўвага бацькоў. Але з іншага боку, як сведчаць навуковыя дадзеныя, дзеці, якія нараджаюцца пазней, маюць выдатныя паказчыкі ў грамадскім жыцці, дзе яны адчуваюць сябе ўпэў-

нена. Меншы аўтарытэт, у параўнанні са старэйшымі братамі, меншы памер, моц, слоўнік і запас ідэй, як ні дзіўна, палітычна ўплываюць на існаванне фактычнасць. Так, навукоўцы са шматдзетных сем’яў: Напрыклад, Капернік, Дарвін, фізік Вернер Сімонс, бацька шматлікіх дзяцей З. Фройд, смела спрычыніліся да новых ідэй. Фактычна, як адзначае хроніка, у 23 з 28 выпадкаў у дзяцей навуковай рэвалюцыі стаялі пазнейшыя дзеці з тых сем’яў. Такая ж заканамернасць прасочваецца ў мастацтве: І. С. Бах, Г. Ф. Гендэль, Ф. Й. Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен, А. Дзюрэр былі вялікімі людзьмі са шматдзетных сем’яў. Каб не сям’я з адзінаццаці дзяцей выдатнага матэматыка і пісьменніка Л. Кэрала, дык мы ніколі б не захапіліся Алісай у пазалостэркавай краіне альбо фільмамі амерыканскага рэжысёра С. Спілберга, бацькі сем’ярых дзяцей. Вялікі паэт Якуб Колас быў старэйшым з трынаццаці братоў і сясцёр у заможнай каталіцкай сям’і.

Адносна рэлігіі і палітыкі ёсць дадзеныя, якія датычача дэмакратычных рэформаў, падтрыманых, як правіла, грамадскімі дзеячамі са шматдзетных сем’яў, выхаваўшых св. Пія Х, Д. О’Коннела, св. Банавентуру, св. Ігната Лаёлу, св. Кацярыну Сіенскую, св. Фаўстыну Кавальскую. Значнымі асобамі на алімпіе палітычнага жыцця паўстаюць Шарль дэ Голь, айцец і сын Бушы, міністр Германіі па справах сям’і Урсула фон Дэляйн, якія сведчаць аб тым, што сучасны свет трымае высакародствам шматдзетнасці. Менавіта абдзеленаць гэтым высакародствам стала прычынай агульнага падзення культуры, тэндэнцыі, адзначанай у постмадэрнізме як an inverted millenarianism, “зваротная апакаліптычнасць” (Ф. Джэймісан) з прадчуваннем канца ідэалогій, мастацтва і сацыяльных класаў.

Такія глабальныя вынікі пачынаюцца з сямейнай псіхалогіі, якая кампетэнтна адзначае першынцаў як схільных да традыцый айцоў, яны рэдка захапляюцца ідэямі, якія потым аказваюцца памылковымі, і не схільны да рызык і авантур як неад’емных атрыбутаў грамадскага прагрэсу. “Першынцы добрасумленныя, познія дзеці вольналюбівыя”, – робіць выснову Д. Майерс.

Можна меркаваць, што жыццёвыя абставіны абумоўліваюць і апраўдваюць планаванне сям’і, калі яно мае кірунак жыцця ва ўсіх яго супярэчнасцях. Смерць уніфікуе і нівеліруе асобу, у тым ліку і смерць сацыяльная. Адна жанчына-навукоўца так рацыя-

нальна спланавала генетычную адсутнасць іншых дзяцей у сям'і, што такая "дабрата" цывілізацыі, як аднапакаёвая "хрушчоба", сапраўды, хутка дасталася адзінаму яе наследніку. Лепшая адаптацыя – смерць, але што пасля, як не "крававыя мальчыкі в очах" (А. Пушкін). Евангелле і смяротнае планаванне сям'і цяжка сумяшчальныя, як "вярблюд" і "ігольнае вушка". На адных семінарскіх занятках я запытаўся ў студэнткі, што для яе Евангелле – жыццё ці смерць? Яна не замарудзіла з адказам: "Смерць!". Назіранне дае падставы лічыць, што магчымых адказаў на падобнае пытанне можа аказацца абсалютная большасць.

Менавіта для "подавляющего большинства" насельніцтва Беларускае тэлебачанне вытанчаецца ў таннах агітках небывалага дасягнення дабрабыту за кошт рэальнага скарачэння нараджальнасці. Кожны год краіна страчвае 50 тысяч чалавек. З перыяд з 1999 да 2006 года яна недалічылася ў сваім складзе аж 40 тысяч шматдзетных сем'яў. На гэтым хаўтурным гонімі беларускае тэлебачанне, прэзентуючы шматдзетныя сем'і як акцэнтуючы бок гэтай справы дакладна на прэзідэнта і дзяржаву: "В повышении рождаемости нет заслуги матери. Проводимая главой государства демографическая политика стимулирует их желание иметь трое и более детей". Як бачым, і адсутнасць маці тут чыста ўмоўная: галоўныя фактары – дзяржава і дзяржава. Што да роднага бацькі, дык ён ніколі не стаў заўважна ўспамінаюць толькі ў гаспадарчым дачыненні. Алі на семінарскіх занятках па псіхалогічнай адукацыі пытанне адносна сямейнай ролі айца, студэнтка так запэўніла яе выказнасці: "Ну как же, он ведь тоже воспитывает, одевает". Можна б было пакінуць гэты перл без каментарыяў, але жыволі ўспамінаецца мае святарскае назіранне за вясельнымі хаўтурамі, пры якіх жонка памерлагіх людзей кажа: "А навошта ж ты мяне пакінуў, хто цяпер будзе мне дапамагаць".

Але, бацьку сем'яных дзяцей брыдка зносіць муніска-камунальнае рэзанёрства аб планаванні сям'і, тым больш на фоне сацыяльных рэалій, схільных больш да абароны "лініі Сталіна", чым шматдзетных сем'яў. Хрысціянская сям'я свядома і ахвяравана памнажае Царкву Божую новымі сябрамі, прыкладаючы наймаверныя намаганні дзеля перспектывы сацыяльнай справядлівасці. Збавенне праз дзетанараджэнне [1 Цім 2, 15] ёсць жыццёвыя высілкі, якія не маюць нічога агульнага з дзяр-

жаўнымі падачкамі і рэкламнымі абавілеямі, накіраванымі на "бязвыплатнай стаянкі аўтамабіль". Шматдзетныя бацькі чыняць евангельскі подзвіг жыцця, не пераключаючы матэрыяльнай падтрымкі ці адабрэння ад людзей, тым больш ад дзяржавы. Застаючыся "іпостасімі з магікай", яны няўхільна выконваюць місію "дзесяці рабаўнікаў" [Быц 18, 32], якімі ўсё яшчэ трывае гэты свет. Яны не сунулі шматдзетных юдэйскіх і хрысціянскіх сем'яў ён мусіць запоўніцца мусульманамі, "вялікім народам, якія і сама дзеці Абрагама [Быц 21, 18].

Аналіз палітычнага погляду на гісторыю Ізраіля выкрывае тактыку планавання сям'і, якая, па сутнасці, не дасягае сваёй назвы "7-я заветная" "7" як сакральнае вымярэнне Бога па планаванні можа азначаць адмысловую лучнасць сям'і, якая складаецца, напрыклад, з "пяці хлябоў і дзвюх рыбак" (пяці хлопцаў і дзвюх дзяўчат). Евангельскі факт "насычання пяці хлябаў і дзвюх рыбаў пяці тысяч" [Мц 14, 7] у метафарычным сэнсе забяспечвае дэмаграфію Беларусі псіхалагічным зместам не колькасці, а якасці шматдзетных сем'яў.

Генеалагічна сумленны стрыжань, як дзіда Архістратыга Міхаіла, пратыкае несвядомы матыў фізічна здаровай жанчыны, якая, пасродкам таблеткі альбо ўпіўшайся ў зачатае цела спіралі, вытанчылася на яго ахвяру для свайго выбранага куміра, "обрэчэннага" на шчаслівае, забяспечанае дзяцінства. Ісус, узыходзячы на Галгофу, прарочыў: "Дочкі Ерусаліма, не плачце аба Мне, але плачце аб сабе, бо надыдуць дні, у якія скажуць: «шчаслівыя няплодныя, і ўлонні нерадзіўшыя, і сасы не карміўшыя» [Лк 23, 29].

Калі гэтыя дні ўжо наступаюць, дык выбар жыцця і смерці праз дзетанараджэнне не уніфікаваны толькі, напрыклад, фізічнымі народзінамі дзяцінці. Сама Марыя, нарадзіўшая з Духа, падае прыклад генетычнага працягу радаводу пасродкам духоўнага шлюбу, накіраваным на законнага сястрынства альбо манаства. Бог прымае розныя ўчынкі служэння: ад "чашы халоднай вады", прынесенай Яго вучнем [Мц 10, 43], да чашы святога мучаніцтва, якім ёсць сапраўдны шлюб і сапраўднае дзетанараджэнне. Разнастайныя спосабы служэння высокаму роду прыводзяць да яго паўнаты і спасконнасці: "Я прыйшоў, каб мелі жыццё, і мелі яго з набыткам" [Ян 10, 10]. Таму хрысціянска-асабісты змест жыцця ўключае ў сябе выбар форм нараджэння – фізічнай і ду-

хоўнай. Можна нарадзіць шмат і бездухоўна. Можна наогул не нараджаць фізічна, але толькі духоўна, як сёстры-законніцы царквы выхоўваючы царкоўных дзяцей. Знамянальна, што бездухоўнае існаванне наогул адваргае як дзетанараджэнне, так і духоўную самоту. Яно апантана масавымі забавамі ды цялеснымі прысмакамі: “Елі, пілі жаніліся, выходзілі замуж, куплялі, прадавалі, саджалі, будавалі” [Лк 17, 27]. У адпаведнасці са знаёмым кожнаму чытачу рэпертуарам яго дзеяў бездухоўны соцыум асуджаны на вынішчэнне з прычыны страты іх мэты і сэнсу.

Постхрысціянскае прадчуванне вынішчэння, што пры гэтым гэта соцыум да “Роспачы і непаразумення..., канання астраху і чакання бедаў” [Лк 21], паўстае на глабальным, антыгенетычным, антыгенетычным фоне распаду сям’і. Яго падаткам можна лічыць пачварнае забойства шматдзетнай сям’і кара Мікалая II. Так на генетычным узроўні здзейснілася прароцтва: “Усялякі, забіваючы вас, будзе думаць, што тым самым ён служыць Богу” [Ян 16, 2]. Побач з гэтым апакаліптычным здарэннем асабістая гісторыя выгнання маёй сям’і з вельскага прыходу за намер хрысціянскай еднасці падаецца нічымным і прыкрым выпадкам. І ўсё ж адметнай рысай падабства гэтых і дзей застаетца факт іх беспакаранасці праз “малую” кара крэўдзіцеляў і ганіцеляў” [Мц 5, 44].

Псіхалагічна беспакаранай застаецца і сапраўды, зрабіўшая аборт, тым больш праглынуўшы кантрацэптыў. Скасаваннем жыцця дзеля камфорту пануе “цывілізацыя смерці” (Ян-Павел II), што распаўсюджвае свае межы праз анітацыю вытанчаных кантрацэптыў і навуковых дасягненняў. Як быццам гуманна рэгулюючая дэмаграфію насельніцтва, гэта самай справе, смяротная цывілізацыя проста, як і наваплаце “сваё сям’я ў зямлю”. Лёс такой цывілізацыі такі ж парны, як і лёс Амана [Быц 38, 4].

Царства Божае не абмежавана дэмаграфічнымі ўяўленнямі, але мае існаваць і адзінаццатлікасці дзецей Ізраіля: “Дзеці, якія будуць у мяне пачнуць і будуць услых: цеснае для мяне месца, саступі мне, каб я мог жыць... І будуць цыры карміцелямі тваімі і цырышы апекаваць тваімі” [Іс 49]. Царква Хрыстова не лакалізавана ў гэтым свеце, але, як спявае літургія Васіля Вялікага, “Чрево твое прасторнее небес соделал, и ложесна твои престол сотвори”. Упадабанне шчодрасці Гасподняй пашырае межы любові ў нашай сям’і.

